

Tekst en tekstuur

Theoretische kader

- **Jarmila Tárnyiková: From Text to Texture, Olomouc: Univerzita Palackého, 2002**
- **Hoofdstuk 8: Tekstlinguïstiek** in René Dirven, Marjolijn Verspoor (reds.) *Teksten structureren: textlinguïstiek*, in: *Cognitieve inleiding tot taal en taalwetenschap.*, Acco, 2001. (215-239)

Motto

■ *Text unveils itself before us, but never allows itself to be possessed; and instead of striving to possess it we should take pleasure in its teasing.*

(David Lodge, *Small World*, p.27)

Taalkunde

- Traditionele indeling:
- Fonetiek + fonologie – morfologie – lexicologie – syntaxis - tekst

Wat is tekst?

Wat is tekst?

- Tekst:
-
- Ethymologie: *textere*: weven/vlechten
- Tekst = tekstuur: een keurig gewoven structuur/tekstuur, hoe groot/lang het is maakt niet uit
- Een resultaat van het veelzijdige proces van semantische keuzes
- Een samenstelling van stellingen – semantische stellingen
- Een geheel dat coherent is voor gebruik
- Een communicatief geheel groter dan een zin
- Tekst is zowel een product als een proces
- Tekst is een sociale uitwisseling van bedoelingen

Wat is tekst?

- Is een georganiseerd geheel: **tekstuur** – we kijken naar de verhouding tussen de eenheden van de tekst
- Er zijn verschillende mogelijkheden hoe een tekst georganiseerd is, de zgn. **Standaarden van tekstualiteit**: - cohesie, coherentie, intentionaliteit, aanvaardbaarheid, situationaliteit, intertekstualiteit, informativiteit
- We kunnen ook een strategie in een tekst traceren: temporele, locatieve, deelnemer georiënteerd en actionele strategieën

Toelichting:

■ Cohesie x coherentie

Cohesie

- **Cohesie:** sepětí textu: hoe de tekst in elkaar zit aan de oppervlakte, welke referenties we daar kunnen traceren (endoforische x exoforische enz.), ellipsis enz.
-
- **Types van cohesie:** grammaticale, lexicale en lexico-grammaticale
- **Ad gram:** voornaamwoorden, lidwoorden, nominale constructies enz.
- **Ad lex:** synoniemen, antoniemen, geheel-deel verhouding (part-whole relationship), herhaling, herhaling van een geheel of van een deel (*de mooie man – de man*)
-
- **Ad lex-gram:** polariteit in de tekst – negatie in de tekst: liefde x haat

Coherentie

- **Coherentie:**“ de mentale representatie die de spreker en hoorden van een tekst in de geest opbouwen“ (p.223)
- Met andere woorden een logische samenhang van de tekst, onze interpretatie van de tekst
- Kader – hoe is dit in de tekst weergegeven, wat zijn onze verwachtingen: b.v. ziekenhuis
- Schema – hoe zijn de gebeurtenissen georganiseerd
- Plan – wat is de bedoeling/het doel van de tekst
- Script – wat zijn de rollen van de deelnemers om het doel te bereiken
-

Wat speelt een rol hierbij?

- Onze kennis van de wereld
- Onze culturele kennis en achtergrond
- Onze verwachtingen – daarom kunnen we dingen afleiden (deductie)

- **Intentionaliteit:** we zeggen/schrijven iets met een doel
-
- **Aanvaardbaarheid:** de tekst moet grammaticaal en intentioneel in orde zijn om die te kunnen aanvaarden: (Gisteren ga ik naar Amerika fietsen)
-
- **Situationaliteit:** **A: *Time flies .***
- **B: *I can't. They're too quick.***
-
- **Intertekstualiteit:** (de allusie hoort hier ook bij): *Summertime and the saving is easy:* - Eén tekst lezen en een andere activeren.
-
- **Informativiteit:** de tekst geeft informatie.

Verder belangrijk:

- **Perspectievisering:** zie het voorbeeld uit de krant: pg.226
- **Prominentie:** welke gebeurtenissen/figuren op de voorgrond of op de achtergrond zijn en waarom
-

Wat kan je verder doen met tekstlinguïstiek?

Editor a text : úvod do praktické textologie. [zpracoval kolektiv Ústavu pro českou literaturu ČSAV ; redigoval Rudolf Havel a Břetislav Štorek ; k vydání připravili, ediční poznámku a doslov napsali a rejstříky sestavili Jiří Flaišman a Michal Kosák]. Vyd. 2. Praha : Paseka, 2006. 182 s. (Scholares ; sv. 8) ISBN 8071856533.

Praktische oefening:

- **Tekstanalyse van een fragment:**
-
- Cohesie: zoek een *co-referential chain* in de hele tekst
- Welke types grammaticale cohesie kun je in de tekst vinden?
- Wat is de rol van *verwachting* in deze tekst?
- Hoe zit het met het *locatieve kader* in deze tekst?
- Welke gebeurtenis is op de voorgrond, hoe en waarom?
-

Oefening 2

- We gaan een tekst lezen van Saskia de Coster. Het fragment komt uit haar boek *Vrije val*
- Het fragment heet *Charlotte*
- - *wat zijn jouw verwachtingen van dit fragment?*

- Het begin:
- *Het eerste wat ik zag: vogels die stil als papieren vliegers in de lucht hangen.*
- *Ik dacht aan de woorden van de agent die mij had uitgewuifd.*
- Wat kan je aan de hand van dit fragment over de rest van de tekst zeggen? Wat is het locatieve kader? Wie zijn de personages?
- Lees de tekst nu in zijn geheel.
- Taken:
- A) Wat is het locatieve kader?
- B) Wat is de co-referential chain hier?
- C) Wat kun je over de perspectivisering zeggen?
- D) Wat zit er op de voor- en op de achtergrond?
- E) Wat zijn de cohesieve elementen in de tekst?
- F) Wat kun je over de coherentie van de tekst zeggen?

Saskia de Coster

- 12.5. om 19.30 (of 20.00), Skleněná louka – lezing
- www.iliteratura.cz - recensie van Martina

